

Olga Krijtová

Dankwoord bij de aanvaarding van de Martinus Nijhoffprijs 1969

Olga Krijtová-Fuchsová (1931-2013) was bijna een halve eeuw als hoogleraar Nederlandse Taal- en Letterkunde verbonden aan de Filosofische faculteit van de Karelsuniversiteit te Praag, waar ze generaties studenten begeleidde. Ze leerden van haar het vak en koesteren nog altijd bewondering voor haar bijzondere vertaalkunst. Door haar vele vertalingen (ze vertaalde meer dan 60 titels uit de Nederlandstalige literatuur, waarvan meer dan een miljoen exemplaren werden verkocht!) maakte ze de Nederlandse literatuur toegankelijk voor de Tsjechische lezer. Ook vertaalde zij veel poëzie voor Tsjechische tijdschriften, schreef ze syllabi over Nederlandstalige literatuur voor haar studenten en publiceerde ze artikelen over Nederlandse en Vlaamse letterkunde in kranten en tijdschriften. Ze was niet alleen een van de belangrijkste personen van de Tsjechische, maar van de hele Midden-Europese neerlandistiek. Ook schreef ze – in het Nederlands – nog twee kinderboeken: Gevaarlijk geheim en Doorgeefgeschenk. Een bibliografie van haar publicaties is te vinden in het speciale nummer van Praagse perspectieven ter gelegenheid van haar 80e verjaardag: Olga Krijtová, Geschrift eener bejaarde vrouw uit 1997, bezorgd door Ellen Krol en Lucie Sedláčková. (Praag 2011). In deze publicatie overdenkt Olga haar leven als vertaalster en letterkundige. Voor haar vertalingen ontving ze in 2006 de prijs Magnesia Litera, de Tsjechische prijs voor de beste vertaling van het jaar en in 2007 de NLPVF Vertalersprijs. Verder was ze een van de weinige buitenlandse leden van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Literatuur in Gent en Officier in de orde van Oranje-Nassau. Ze was getrouwd met regisseur Hans Jacob Krijt (1927-2011), die ook vertaalde, uit het Tsjechisch in het Nederlands. VertaalVerhaal dank Krystof Krijt voor zijn medewerking en voor de toestemming dit dankwoord hier te mogen publiceren.

Dankwoord bij de aanvaarding van de Martinus Nijhoffprijs 1969

Het is voor mij een grote eer deze buitengewone onderscheiding in ontvangst te mogen nemen. In de eerste plaats wil ik het bestuur van het Prins Bernhard Fonds en de jury van de Martinus Nijhoffprijs mijn oprechte dank zeggen.

Toen ik het verblijdende maar ook verbluffende nieuws voor het eerst hoorde, raakte ik eerst een beetje in paniek en mijn eerste reactie was: dat moet vast een vergissing zijn, er zullen toch wel andere mensen zijn die daar meer voor in aanmerking komen. Maar daarna ben ik de onderscheiding niet alleen als een erkenning voor me zelf gaan zien, maar ook als een erkenning voor al degenen die in de loop der jaren de Nederlandse literatuur in Tsjecho-Slowakije geïntroduceerd hebben. Want Nederlandse auteurs waren in mijn land al ingeburgerd reeds lang voordat ik er als een nieuwe burger ter wereld kwam. De belangstelling voor het werk van de erflaters der Nederlandse beschaving gaat al heel ver terug. Toen in 1509 Desiderius Erasmus zijn *Lof der zotheid* verscheen, uiteraard niet in het Nederlands, werd dat al in 1513 door een voorganger van mij – als ik hem zo noemen mag – door Řehoř Hrubý z Jelení in het Tsjechisch vertaald. In de strijd die de Tsjechen – toen ook al – voerden, was het werk een wapen en een steun – en later, toen die strijd naar het scheen hopeloos verloren was, een bron van hoop en troost.

Neen, een baanbreker kan ik me dus niet noemen. Want niet alleen voor mij, maar ook al vóór het ontstaan van de zelfstandige Tsjecho-Slowaakse staat werden tientallen Noord- en Zuid-Nederlandse auteurs in het Tsjechisch vertaald. Om maar één voorbeeld te noemen: in het tijdvak van 1884 tot 1904 werden van Hendrik Conscience zestien romans en novellen in het Tsjechisch vertaald.

Ook Multatuli, Couperus, Frederik van Eeden en anderen waren al vertaald toen ik nog maar pas kwam kijken. Om nog maar te zwijgen van al die vertalingen van Teirlinck, Timmermans, Coolen, Streuvels, Walschap, Elsschot, Vestdijk, en noem maar op.

Neen, ik zal ze niet allemaal opsommen, de heer De Wit van de Stichting – mag ik zeggen ‘met de lange naam’? – heeft de hele waslijst in zijn bezit en kan bevestigen dat het een héle lange is. En ik heb aan die lijst alleen nog maar een paar namen toegevoegd – en soms waren dat niet eens nieuwe namen. In mijn geboortjaar – ja, zoekt u dat maar uit – verscheen de eerste vertaling van Theun de Vries. Misschien lag het daarom voor de hand dat van mijn vertalingen Theun de Vries tot de eerstelingen behoort.

Een baanbreker ben ik dus zeker niet. Kon ik tenminste maar beweren dat ik de prijs verdien voor het bevorderen van de Nederlandse letterkunde in mijn land. Maar oprecht gezegd: dat doel heb ik primair nooit voor ogen gehad. Ik heb altijd eerder aan de lezers in mijn eigen land gedacht: ik wilde ze gewoon blij maken met boeken die ik te mooi vond om onvertaald te laten. Ja, ik vraag me zelf weleens af of de Nederlanders zelf wel weten hoeveel moois en lezenswaardigs in hun boeken

verzegeld ligt, verzegeld tot het ogenblik dat een of andere vertaler het zegel verbreekt.

Ja, kon ik tenminste maar zeggen dat ik voor ‘mijn harde zwoegen’ voor de prijs in aanmerking kom. Want zo is het toch gezegd: ‘Kunst wordt door arbeid verkregen’ en ‘Kunstliefde spaart geen vlijt’. Maar eerlijk gezegd – het vertalen is voor mij doorgaans een vreugdevolle bezigheid. Een soort bezetenheid misschien, waar ik echter niet graag van zou worden genezen...

Het is misschien ook daarom dat ik niets ‘zwaarwichtigs’ over het vertalen wil zeggen. Wel schoot me een op mij passende parafrase op meester Pennewips klas te binnen:

Vertalen is een mooie zaak
En dient de mensen tot vermaak...

En met die mensen bedoel ik dan zowel de lezers als de vertaler.

Ziet u wel, dat het tóch een vergissing was: zóveel eer en zóveel geld voor puur plezier – voor nauwelijks een anderhalf dozijn ‘verbroken zegels’.

Maar gedane zaken nemen geen keer. Er rest me niets anders dan u te bedanken, voor de enorme aanmoediging die u gegeven hebt, niet alleen aan mij maar ook aan mijn leerlingen – die tien Praagse studenten, die ondanks alles hun best doen de Nederlandse taal onder de knie te krijgen.

En omdat dit een dankwoord is, eindig ik met dank te zeggen aan: nogmaals het Prins Bernhard Fonds en de jury, aan de Stichting ter Bevordering van de Vertaling van Nederlands Letterkundig Werk, aan het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen dat al jarenlang regelmatig boeken naar Tsjecho-Slowakije stuurt, maar ook aan de Nederlandse schrijvers die die boeken schrijven en vooral aan de Tsjechische en Slowaakse lezers, die al eeuwenlang zo gretig lezen en steeds om nieuwe boeken vragen – ik hoop dat ze dat nog lang blijven doen.